याश्चैव तिष्ठन्तु पितरो मम। सूत उवाच। एवमुक्त्वा तु स पितॄंश्चचार पृथिवीं मुनिः। न च स्म लभते भार्य्यां वृद्धोऽयमिति शौनक!। यदा निर्वेदमापन्नः पितृभिश्चोदितस्तथा। तदारण्यं स गत्वोच्चैश्चुक्रोश भृशदुःखितः। स त्वरण्यगतः प्राज्ञः पितॄणां हितकाम्यया। उवाच कन्यां याचामि तिस्रोवाचः शनैरिमाः। यानि भूतानि सन्तीह स्थावराणि चराणि च। अन्तर्हितानि वा यानि तानि शृण्वन्तु मे वचः। उग्रे तपसि वर्त्तन्तं पितरश्चोदयन्ति माम्। निर्विशस्वेति दुःखार्त्ताः सन्तानस्य चिकीर्षया। निर्वेशायाखिलां भूमिं कन्याभैक्षं चरामि भोः। दरिद्रो दुःखशीलश्च पितृभिः सन्नियोजितः। यस्य कन्यास्ति भूतस्य ये मयेह प्रकीर्त्तिताः। ते मे कन्यां प्रयच्छन्तु चरतः सर्वतो दिशम्। मम कन्या सनाम्नी या भैक्षवच्चोद्यता भवेत्। भरेयञ्चैव यां नाहं तां मे कन्यां प्रयच्छत। ततस्ते पन्नगा ये वै जरत्कारौ समाहिताः। तामादाय प्रवृत्तिन्ते वासुकेः प्रत्यवेदयन्। तेषां श्रुत्वा स नागेन्द्रस्तां कन्यां समलङ्कृताम्। प्रगृह्यारण्यमगमत् समीपं तत्र पन्नगः"। भा०आ० ४६ अ० इतः परमास्तीकशब्दे ८९२ पृ०दृश्यम्। "यो जरत्कारुणा जातो जरत्कारौ महायशाः" तत्रैव। [शब्दर०।

जरत्कारुप्रिया स्त्री ६त०। मनसादेव्यामास्तीकमातरि

जरतिन् जॄ—अतच् जरतः ततः अस्त्यर्थे इनि। जरायुक्ते ततःशुभ्रा०अपत्ये ढक्। जारतिनेय तदपत्ये पु स्त्री०।

जरद्गव पु० कर्म्म० टच् समा०। १वृद्धवृषे अमरः जरन् गौरिव टच्समा०।२गृध्रविशेषे "अज्ञातकुलशीलस्य वासो देयो न कस्यचित्। मार्ज्जारस्य हि दोषेण हतो वृद्धो जरद्गवः" हितो०। जरन् क्षीयमाणो गौर्धर्मवृषः। शास्त्रप्रतिपादिते क्षीयमाणे ३धर्मरूपवृषे। "नैतस्येह यथास्माकं शश्वच्छास्त्रं जरद्गवः। अलसः क्षुत्परो मूर्खस्तेन पीवान् शुना सह" भा० अनु० १३ अ०। "शास्त्रं तत्प्रतिपादितः जरन् क्षीयमाणो धर्म्मः" नीलक०। आकाशस्थे ४वीथिभेदे स्त्री ङीप्। "नागगजैरावतवृषभगोजरद्गवमृगाजदहनाख्या" इत्युपक्रमे "जरद्गव्यां श्रवणात् त्रिभं मृगाख्या त्रिभञ्च मैत्राद्य" वृ०स०९अ०।

जरद्विष् त्रि० जरतो वृक्षान् वेवेष्टि विष—क ६त०। जरत् विषं जलं यस्माद्वा। १जीर्णशुष्कवृक्षव्यापके २जीर्णोदकके वह्नौ। "त्वामग्ने अतिथं पूर्वम् सुशर्म्माणं स्वरसं जरद्विषम्" ऋ०५।८।२ "जरद्विषं जरतां वृक्षाणां विषं व्यापकं जीर्णोदकं वा" भा०। [त्रिका०।

जरन्त पुंस्त्री जॄ—झच् १महिषे स्त्रियां ङीप्। २वृद्धे त्रि०

जरमान पु० ऋषिभेदे ततो गर्गा० गोत्रे यञ्। जारमान्य तद्गोत्रापत्ये पुंस्त्री स्त्रियां ङीप् यलोपः। जारमानी।

जरसान पु० जॄ—असानच्। पुरुषे उज्ज्वलदत्तः।

जरा स्त्री जॄ—अङ् गुणः। १वयःकृतश्लथमांसाद्यवस्थाविशेषे "कृष्णवर्त्मनि गुणान् गणयन्ती जीवनेषु लघयन्त्यनुरागम्। आगता वत जरेव हिमानी सेव्यतां सुरतरङ्गिणी" उद्भटः "मदेकपुत्रा जननी जरातुरा" नैष० २जराहेतौ "या हृष्टमनसा नित्यं स्थानमानविचक्षणा। भर्त्तुः प्रीतिकरी नित्यं सा भार्य्या हीतरा जरा" ३जराधिष्ठातृदेवताभेदे। सा तु कालकन्या। यथा "कालकन्या जरा साक्षात् लोकस्तां नाभिनन्दति। स्वसारं जगृहे मृत्युः क्षयाय जगतामिह" भागवतम्। जरातिक्रमोपायाश्च दर्शिता यथा "मृत्यू रोगाः सुताश्चैव जरा तस्य च कन्यका। जरा च भ्रातृभिः सार्द्धं शश्वद्भ्रमति भूतलम्। एते चोपायवेत्तारं न गच्छन्ति च साम्प्रतम्। पलायन्ते च तं दृष्ट्वा वैनतेयमिवोरगाः। चक्षुर्जलञ्च व्यायामः पादाधस्तैलसेवनम्। कर्णे तैलं मूर्द्ध्नि तैलं जराव्याधिविनाशनम्। वसन्ते भ्रमणं वह्निसेवाऽस्वप्नं करोति यः। बालाञ्च सेवते काले जरा तं नोपगच्छति। स्वातशीतोदकस्नायी सेवते चन्दनद्रवम्। नोपयाति जरा तञ्च निदाघेऽनिलसेविनम्। प्रावृडुष्णोदकस्नायी घनतोयं न सेवते। समये च समाहारी जरा तं नोपगच्छति। शरद्रौद्रं न गृह्णाति भ्रमणं तत्र वर्जयेत्। खातस्नायी समाहारी जरा तं नोपतिष्ठते। खातस्नायी च हेमन्ते काले वह्निं निषेवते। भुङ्क्ते नवान्नमुष्णञ्च जरा तं नोपगच्छति। शिशिरेऽंशुकवह्निं च नवोष्णान्नञ्च सेवते। य एवेष्णोदकस्नायी जरा तं नोपगच्छति। सद्योमांसं नवान्नञ्च बालस्त्रीं क्षीरभोजनम्। घृतञ्च सेवते योहि जरा तं नोपगच्छति। भुङ्क्ते सदन्नं क्षुत्काले तृष्णायां पीयते जलम्। नित्यं भुङ्क्ते च त[illegible] जरा तं नोपगच्छति। दधि हैयङ्गवीनञ्च नवनीतं न[illegible]शुभम्। नित्यं भुङ्क्ते संयमी यो जरा तं नैव गच्छ[illegible] शुष्कमांसं स्त्रियो वृद्धा बालार्कस्तरुणं दधि। तं सेवन्तं